UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Thesaurus inventus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-78172

Visual Library

llati à Diana *p.6.tract.8.reſ.36.* probabilius, quia Bulla quitur ſolùm de primo occupante.

Ligna denique ex inundatione fluminis aſportata Domini quidem ſũt, ſed ex ipſorum qualitate, diſtanti Domini, labore in eripiendo, collige, an Dominus pro derelictis habuerit: nam tunc primi occupantis erunt. Ita Molina *tract.* 155. Caſtro Pal. *de iuſtitia in genere, diſp. unica, part.19.n.6.*

30. Adverte ſecundò adeſſe aliquas leges applicantes hæc invẽta quibuſdam Locis, vel operibus piis, quas puto non eſſe uſu receptas, ſaltem quoad forum Conſcientiæ, & ante Iudicis ſententiam, Lege Doctores, Petrum Navarrum *lib.4.de reſtit. c.2.n.* 8.2. Ludovicum à Cruce *in Bullam Cruc. diſp.3. dub.*15. Molinam *tom.1. tract.2. d.53. & tom.3.diſp.*750.

31. Adverte denique tertiò, mihi non eſſe improbabile, quod docet Pertus Navarrus, *lege unica, C.de Theſaur. l.10.§. Theſauros, Inſtit. de rerum diviſ.* Leſſius *l.* 2. *c.* 5. *dub.12.n.*58. nimirum debita ex cõtractu poſſe, tanquam derelicta, poſt factam diligentiam, Domino non apparente, retineri, quia hæc comparari meritò poſſunt cum inventis, quandoquidem ignotum habent Dominum, ut ſupponimus: & per hoc reſponsũ eſt ad illud, quod *n.*21. Promiſimus, fore hîc reſolvendum.

Quòd ſi teneas, hæc deberi pauperibus, ſicuti debentur (quando neſcitur Dominus) habita ex delicto, iam potes confugere ad Bullæ compoſitionem, ut colligitur ex dictis *n.* 24.

Nullo exiſtente Domino, cui res reſtituenda? Vbi de Theſauris.

32. Sub nullius dominio ſunt ea, quæ ſive à Domino ſunt omnino derelicta, ut quæ Dominus ipſe à ſe proiicit ſive Dominum nunquã habuerunt, ut gemmæ rudes ad littus inventæ. Huc ſpectat Theſaurus qui definitur eſſe Vetus depoſitio pecuniæ, cuius non extat memoria, ut iam dominum non habeat. Addit Leſſius citatus à de Lugo *mox* citando, id verum eſſe, quamvis ſciatur, quorum maiores Theſaurum condiderint: nam quod tanto tempore deſiit poſſideri, deſiit eſſe in dominio, tum recondentis, tum eius hæredum. Ita Leſſius, à quo diſſentit de Lugo *tom.* 2. *de iuſt.diſp.6.ſect.*11.*n.*111. quia tempus quantumcunque diuturnum non tollit dominium rei à ſuo Domino, ſi is cognoſcatur Equidem adhæreo Leſſio, quia ex diuturno tempore clarè colligitur, Dominum voluiſſe derelinquere; ſeu à ſe illam pecuniam proiicere, &c.

Quid autem de illo caſu, quem in alium finem enarravimus *ſupra, l.2.cap.6.§.de ſuperſtitione, n.*12. De nocte quidam avarus ſenex terræ infundit Theſaurum, ego id caſu præſenſi, poſſúmne hodie iudicare illud aurum eſſe derelictum, & iuxta *mox* dicenda mihi illud effodere? Reſpondeo, ſi ſum certus eum non infodiſſe ad cuſtodiam, ſed animo, ut ille Theſarus in poſterum latêret, & pateret nemini: poſſem, puto, mihi auferre; at ſi advertam infodiſſe ad meram cuſtodiam, certè nõ poſſem. Ratio vtriuſque dicti eſt, quia, ſi ad cuſtodiam, non deſiit auri dominium eſſe apud ſenem: At ſi, ut latêret in poſterum, iam præſumitur ſenex abdicaſſe à ſe ſuiſque hæredibus illius Theſauri dominium, inſtar Cratis Philoſophi, qui ſuas omnes divitias in mare proiecit, ut liberius Philoſophiæ vacaret.

Theſaurus inventus

33. Sed iam propius ad rem noſtram veniamus. Dico primò; adeſſe quaſdam leges in iure communi circa Theſauros. Primam, ſi in loco proprio inveniatur Theſaurus, totus eſto inventoris. Secundam, ſi ubilibet inveniatur per artes magicas, vel malas, fiſco regio applicetur. Tertiam, ſi in loco alieno, de induſtria abſque Domini conſenſu, totus Domino loci cedat. Quartam, ſi in eodem loco alieno ſed caſu, dimidium ſit inventoris, dimidium Domini loci. Quintam, ſi in loco publico, dividatur inter Fiſcum, vel Civitatem, & inter inventorem; Si verò in Eccleſia, ſeu loco Sacro, quod non ſit in ullius bonis, pari modo inter Eccleſiam, ſeu Prælatum, & inter inventorem dividatur. Quid fiat, quando eſt duplex Dominus, alius quoad proprietatem alius quoad uſufructum, vel quid ſimile? Præter Iuriſperitos *in leg.modo citatus, & paſſim,* legatur etiam apud Theologos, Molinam *diſp.*56. Leſſium *loco cit.* de Lugo *loco cit.* Caramuel *lib.* 2. *theol.moral.à n.*298. *& paſſim.*

34. Dico ſecundò: De Iure naturali, immò, & Gentium, Theſaurus eſt inventoris. Ita de Lugo *loco citato, num.* 112. Molin. *diſputat.* 56. Sotus *lib.5 de iuſtitia, quæſt.3.artic.* 3. Med. *lib.* 1. *de iuſtitia, cap.*4. & communiter. Ratio eſt, quia in nullius eſt dominio, ut ex theſauri definitione modò allata manifeſtè apparet. Si aliquod damnum feciſti, ut Theſaurum arriperes, verbi gratiâ, vineam extirpaſti, vel murum deſtruxiſti, &c. hoc totum debere Domino reſtitui dubium eſſe non poteſt.

35. Porrò, Quoad forum externum videant Iuriſcouſulti, quò ſe extendant illæ leges, aliæque fortè propriæ municipales. Quoad forum internum, & in conſcientia ſic habet Sylveſter, *v. Inventum, num.* 13. (favent Sotus, & Medina *loco citato*, quatenus negant Principem poſſe ſtatuere, Theſauros totos eſſe ſuos: lege Franciſc. Bardi *in ſelect. mor.lib.*2.*q.* 16.*num* 6. *Secundum Petrum de Palude hodie ubicunque inveniatur Theſaurus, de conſuetudine eſt Principis. Sed ego dico, iſtam conſuetudinem in conſcintia non ligare: quia non eſt introducta per modum legis, ſed violentiæ; nec fuit unquam moribus utentium approbata, niſi violenter. Eſt etiam contra iura Canonica, quæ volunt, bona incerta ſi reſtituenda ſunt eſſe pauperum: & ſi non ſunt reſtituenda, eſſe contra Iura Civilia & contra naturalem æquitatem: vt patet* in dict §. Theſauros, *Vbi dicitur, quod D. Andr. naturalem æquitatem ſecutus, &c. voluit Theſaurum inventum in proprio fundo, eſſe totum inventoris, contra quam æquitatem, conſuetudo non poteſt.* Hæc Sylveſter, qui quamvis loquatur de conſuetudine applicante totum Theſaurum Regi, tamen multùm favet aſſerenti, huiuſmodi omnes leges Civiles eſſe pari modo violentas, quod nolo decernere. Lege Caramuel, *libro* 1. *Theolog. Moral.. num.*289. favent ex parte Bannez aliíque apud Dicaſtill. *lib.* 2. *de iuſtitia tractat.* 2. *diſput.* 6. *dub.* 15. *à numero* 410. & propendet Leſſius *lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 17. *num.* 66. citans Sylveſt. & Sotum, quibus adde Trull. *in explic. Cruciatæ, lib.* 33. *caſu* 14. *num.* 10. Lopez, qui dicit, inventorem non obligari quid dare Principi, antequam exigatur.

36. Ex eo capite, quòd Theſaurus de Iure naturali eſt Inventoris, ſequitur, poſſe te emere ab alio fundum, in quo ſcis (etiam certò) adeſſe Theſaurum. Cùm enim ex una parte Theſaurus infoſſus nullum habeat Dominum, & conſequenter Dominus fundi non ſit Dominus Theſauri; atque ex altera parte tu fundum iuſto pretio emas, ut ſuponimus: non eſt, unde ulla culpa committatur. Ita S. Thom. Bannez, Nav. Molina, Valent aliíque apud Turrian. *diſput.* 43. *dub.*1. *num* 1. adde Vaſquez, alióſque apud de Lugo *loco citato, num.* 126. Quidquid Angelus, Thabiena, Armill. apud Turrianum *ibidem*, nimis ſcrupuloſè dixerint.

37. Dices: At fundus, in quo adeſt Theſaurus, maiori pretio eſt dignus: Reſpondeo, non ita: Dignus enim eſt ſolo pretio ſecundum communem hominum exiſtimationem, quæ eſt regula conſtituens pretia rerum, ut ſuo loco dictum eſt, at, donec latet Theſaurus, communis æſtimatio eſt perinde ac ſi nullus omnino ſublatêret. Dari ſolet exemplum de Pharmacopola peritiſſimo, emente vili pretio faſcem lignorum, in quibus cognovit adeſſe pretioſiſſimam herbam communiter ignotam.

38. Denique audi reſolutionem Caramuelis *loco cit. num.* 288. circa caſum, qui frequenter accidere ſolet:

Petrus conduxit operarium , ut puteum effoderet in domo ſua , nempe diurni floreni pretio , & hic ollam auro plenam invenit , cuinam invenit , ſibi , aut conductori? Reſpondeo, ſibi , Ratio eſt , quia illud eſt inventoris. Stando enim in iure naturæ , omnes Theſauri , cùm ex ſe nullius ſint , fiunt inventoris , qui nihil tenebitur dare Regi , nihil Reipublicæ, nihil Domino agri , in quo reperit. Sed nunc Petrus eſt inventor , ergo , &c. Obiicis: at urinator Mercatoris gemmas in mari quærit : Reſpondeo ita , quia conductus eſt ad gemmas quærendas , & operarius conductus fuit ad aquam quærendam , non theſaurum & ſicut dictus urinator ſi forte in mari inveniret enſem , ſibi illum acquireret , ſic theſaurum foſſor , &c. Addit ſic: *Si lapidis lapſu vulneretur , aut occidatur caſu operarius , ſanè Petrus non tenetur operario ratione iſtius damni non prævisi; ergo neque operarius , ratione Theſauri caſu inventi. Taceat ergo operarius , & gratias agens Deo cuſtodiat beatior ſine teſte.* Hæc ille , abſtrahens à legibus poſitivis, de quibus poſtea loquitur, & de quibus paulò antè nos egimus , déque iiſdem videatur Franciſc. Caſtill. *tom.* 3. *deciſ.* 240.

§. IV. *Quantum.*

1 TAntum debet reſtitui , quantum eſt ablatum, ablati autem nomine intelligi damnum, lucrū, fructus , &c. iam ſatis in ſuperioribus eſt explicatum.

§. V. *Quomodo.*

1. NIſi ſit alicui obviandum ſcandalo, ſatis erit ſi reſtitutio fiat ſive occultè, ſive publicè; ſive per ſe, ſive per alium : Ita Dicaſt. *lib.* 2. *de Iuſt traſt.* 2. *diſp.* 11. *dub.* 10. *n.* 121. vide *ſupr.* §. 3. non enim eſt deneganda reſtituenti, ſuæ famæ, conſervatio. Porrò, aliquot mihi fuerunt propoſitæ difficultates, quæ ad huius circumſtantiæ dilucidationem facere poſſunt , & ſunt eiuſmodi.

Reſtitutio facta Domino illam non advertenti.

2. Prima : An ſatifaciam , ſi ita occultè reſtituam, ut ne ipſe quidem læſus advertat. Debeo , verbi gratia, tibi centum ex iniuſto , ſed occulto latrocinio , & quia ſum tuus perfamiliaris , timeóque , ſi ſecùs quocunque alio modo reſtituam, ne fur deprehendar; fingo tempore tuarum nuptiarum dono tibi gemmam auro inſertam eiuſdem valoris , ac furtum , revera tamen redditurus, liberabórne ſic ab onere reſtitutionis, quo gravabar; Ratio dubitationis eſt, quia certò moraliter, vel ſaltem probabiliter ſcio, te utpotè gratiſſimum Virum, mihi alterum tantum in aliqua ſimili occaſione redonaturum, non redonaturum, niſi ego antea donaſſem. Reſpondeo, cùm hæc redonatio ſit ex mera liberalitate, ad quam ego amicum , nec induxi, nec obligavi, non dicor niſi indirecta cauſa illius, ſeu non ſum abſolutè illius cauſa, ſed ſolùm occaſio; quare, cùm periculum meæ famæ ſit cauſa proportionata , me excuſans à cooperatione huius novi detrimenti, quod ex occaſione mei ficti muneris patiatur amicus, non peccabo, nec ad reſtitutionem conſequenter obligabor. Confirmatur , quia ad vitandam infamiam notabilem, licèt differe reſtitutionem , immò & non reſtituere , cùm fama ſit bonum ſuperioris ordinis, ut diximus *ſuprà , cum de adulterio*: cur ergo idem non procedat in caſu huius occultæ reſtitutionis, quæ magis favet creditori ? Ex quo vides , idem (ſi abſit proportionata cauſa) fieri licitè non poſſe.

An ſatisfaciam debito iuſtitiæ per donum gratuitum immemor dicti debiti ? Vide apud Trullench. affirmantem *in Dicalog tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *diſput.* 5. *num.* 10. contra Rodriquez ab ipſo citat. legatur omnino P. Bald. ſentiens cum Trullench, apud Dianam *part.* 5. *tract.* 13. *reſolut.* 44.

Reſtitutio facta per intermediam perſonam.

3. Secunda : Rem , quam Domino debebam , eidem niſi per hominem, quem credebam fidelem, ſed ipſe ... neri ſuo non ſatisfaciens , aufugit; obligabórne ... reſtituere ?

4. Reſpondeo. In aliquibus conveniunt hîc Doct... Lege Navar. Leſſ. Rebell. Molin. alióſque mox cita... quibus adde Caſtro Pal. *de Iuſtitia commutativa* , ... *puncto* 17. §. 9. Diſcrepant in uno.

Conveniunt primò ; ſi debitum eſt ex re accepta , ... res eſt in individuo aliena, verbi gratia, veſtis, equu... argenteum, hæc numero menſura tritici, quoties ſine ... culpa gravi Theologica , ad Dominum non affertur ... nihil te obligari. Ratio eſt, quia res Domino peritur ... niſi adhuc in aliquo factus ſis ditior , hoc enim adh... te deberi non eſt controverſum.

5. Conveniunt ſecundò , ſi debitum eſt ex contr... quo aliquid à te alicui debetur, pari modo in indivi... verbi gratiâ , Veſtis commodata, equus locatus, hæc n... mero pecunia per modum maſſæ depoſita , prob... ſaltem eſſe , te non obligari, quoties ſine tua culpa gr... Theologica ad Dominum non affertur. Ratio eſt ... dem , & quia ex contractu non obligatur quis , ni... deligentiam moralem proportionatam illi rei, de q... agitur, in eodem contractu , ut *ſuprà* univerſum dic... eſt : cum ergo tú tradendo huic homini , quem b... de fidelem credidiſti , non peccaveris ſaltem mor... ter , erit probabile , te ad iterum conpenſandum , ... urgeri.

6. Conveniunt tertiò ; Si debitum ſit ex eodem co... tractu , ut ſi debeatur pretium rei emptæ, vel item ſi d... beas ex re accepta. Verùm, ita, ut debeas aliquid no... individuo alienum , ſed debeas pecuniam ſolvere, ... æquivalens , te non liberari ab iterata reſtitutione. R... tio eſt , quia cùm res quando perit , ſuo domino per... illa pecunia in manu mediatoris tibi periit, qui eras D... minus, quare creditor adhuc erit ſatifaciendus. Exc... niſi illam miſeris per hominem deſignatum ab ipſo c... ditore. Ita Doctores communiter apud Dicaſtill. ... *de reſtitut. tract.* 2. *diſput.* 3. *num.* 107. tunc enim cred... in ſuo homine deſignato, ſuam fecit pecuniam, adeò ... ipſi perit. Et tamen Tancredi *part.* 2. *quæſt. moral. tract.* ... *quæſt.* 16. *num.* 3. probabile iudicat , (Et quidem m... ſive furem, ſive quemcunque alium, non teneri ad ali... ſi rem reſtituendam , vel pecuniam miſit per fide... hominem , quia ſic prudenter ſe geſſit , præſert... cùm nemo ſit obligatus per ſe immediatè rem Do... no afferre , ſed ſufficit per perſonam prudenter ... tam idoneam.

7. Diſſentiunt autem Doctores. Si debitum ſit e... delicto : Furatus es equum , mittiſque per homin... fidelem, verbi gratiâ , per Confeſſarium , ſive eun... equum , ſive eius pretium (in hoc enim caſu idem e... ſive res debita ſit in individuo , ſive in ſpecie.) A... Confeſſarius ea non reddit Domino , ſed præter tu... expectationem ſibi uſurpat , adhuc obligeris ad iter... reſtituendum ? Te liberat à reſtitutione prima ſente... tia. (Ita Cenedo *de paupertate Relig. diſputatione* 6... *n.* 8. Diana. *parte ſecunda , tractatu* 3. *ſectione* 17. *Miſc.* *reſol.* 2. dicens hanc eſſe ſententiam tutam in praxi; Leſſius *lib.* 2. *cap.* 16. *dub.* 6. *num.* 67. dicit non eſſe omnino improbabilem; Fillicuius *tom.* 1. *tractatu* 32. *cap.* ... *num.* 135. Rodriquez, Petr. Navarr. citati à Ducaſtill. ... citando, *num.* 114. Diana *parte ſecunda. tractatu* 17. *reſ.* ... quia tu feciſti , quantum potuiſti , & quia tunc cred... iudicatur conſentire huic tranſmiſſioni per homin... fidelem, perinde ac ſi ipſemet deſignaſſet , ſiquidem ... prudenter te geſſiſti. Te nequaquam ſecunda ſententia liberat. (Ita Leſſius *loco citato, num.* 65. Rebell. *l.* ... *reſtitut. quæſt.* 13. *ſect.* 3. *num.* 11. Molin. *tom* 3. *diſput.* 754 *num.* 2. §. *quando per Confeſſarium* , Toletus , Navarr... aliíque apud Dianam *loco citato* , quibus adde De Lugo *tom.* 1. *de iuſtitia, diſputatione* 21. *ſect.* 5. *à num.* 59. Dicaſtil. *loco citato , num.* 111. *iuncto num.* 113.)quia in te ſemper remanet radix obligans ad reſtitutionem , nempe iniuſta acceptatio, & Dominus niſi rem ipſe cum effectu

habeat

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN